

KINAS ATTACKER FÖR ATT TYSTA KRITIKER

En genomgång av kinesiska ambassadens uttalanden under ambassadör Gui Congyou

Sammanfattning

- Den kinesiska staten försöker få västvärlden att idka självcensur genom återkommande attacker på individer och institutioner som försvarar mänskliga rättigheter i Kina. Attackerna kombineras med ekonomiskt inflytande och hot om konsekvenser.
- Inflytelsearbetet är långsiktigt och motgångar i närtid är acceptabla förluster för att uppnå effekt över tid.
- Den kinesiska ambassaden i Stockholm har varit påfallande aktiv i sina attacker mot svenska debattörer. Det känsligaste ämnet för Kinas ambassad är just mänskliga rättigheter, i kombination med vad som händer i Hongkong, Xinjiang-provinsen och Tibet. Den överlägset mest attackerade personen är den fängslade svenske medborgaren Gui Minhai.

Patrik Oksanen är senior fellow hos Frivärld. Han är författare och journalist med en bakgrund som politisk redaktör, programledare, reporter, projektledare och nyhetschef. Oksanen är ledamot av Kungliga Krigsvetenskapssakademien.

Frivärld om att göra skillnad på Kina och Kommunistpartiet:

Att kritisera ett styre i en enpartistat är inte samma sak som att kritisera folket eller landet. Denna rapport handlar om kinesiska Kommunistpartiets försök att påverka ramarna för debatten i Sverige genom hur ambassaden i Stockholm agerar.

Inledning

Kinesiska Kommunistpartiet har slagit in på en internationell och global strategi att trycka tillbaka yttrandefriheten genom att attackera i ordalag som ska skrämja kritiker till tystnad. Det handlar i första hand om att trycka tillbaka de röster som står upp för mänskliga rättigheter i områden som kontrolleras av Kina och som därigenom ses som ett hot mot Kommunistpartiets maktinnehav och strävanden.

Attackerna är långsiktiga, Folkrepubliken accepterar kort-siktiga bakslag och förtroendetapp för att investera i de framtida effekter som eftersträvas. Kinas strategiska mål är att vara ledande världsmakt år 2050 i kraft av sin ekonomi och globala position. Horisonten ligger alltså trettio år framåt i tiden, inte här och nu som i västerländsk politik.

Det kinesiska Kommunistpartiets självkänsla tillåter inte kritik, och den bristande tåligheten har inte minst märkts av under Kinas ledare Xi Jinpings tid vid makten. Utvecklingen har accelererat efter att Xi Jinping lät Folkkongressen ändra reglerna så att han kan sitta på livstid, så som krossandet av den internationellt avtalade principen "ett land och två system" i Hong Kong. Kinesiska attacker på yttrandefriheten runt omkring i världen har uppmärksammats i en lång rad fall. Ett exempel är hur Kina försöker styra debatterna på universitetscampus i Australien och Nya Zeeland genom en kombination av regimtrogna utbytesstudenter och forskare samt ekonomiskt inflytande.¹

Kinesiska diplomater agerar som en integrerad del i den globala kampanjen att kunna styra berättelsen om Kina i världen. Ett tydligt sådant exempel finns i Sverige. Kinas ambassad i Sverige har på sin hemsida sedan 2018 publicerat yttranden under rubriken "[Chinese Embassy Spokesperson's Remarks](#)" i ett högt tempo.

Ambassadören och Sverige

Ambassadör Gui Congyou började sin postering i Stockholm hösten 2017. Han har en bakgrund som Rysslandskännare och han har vid två tidigare tillfällen var utlandsposterad i Moskva.² För svensk publik blev ambassadören mer känd och synlig när ambassaden inledde en utåtriktad, kommunikativ stil där han på olika sätt läxat upp organisationer och individer för att de riktat kritik mot det kinesiska Kommunistpartiet.

Särskilt den hårda linjen kring den kidnappade och fängslade svenska medborgaren Gui Minhai har noterats och väckt motstånd, som i sin tur fördömts av Kina. Som när Gui Minhai fick Tucholskypriset av Svenska Pen, och där kulturministern Amanda Lind medverkade i utdelningen och Kina hotade med konsekvenser för kulturutbytet mellan Sverige och Kina.³

Utskällningsstrategin har varit omfattande och uthållig. Sedan det första inlägget under "Spokesperson's Remarks" i juni 2018 så har 67 officiella yttranden gjorts (fram till mitten av augusti 2020).

Genomgången av yttrandena visar tydligt vad som är känsligt för Kina. Det handlar framför allt om mänskliga rättigheter, särskilt i kombination med vad den kinesiska regimen företar sig i Xinjiangprovinsen, Hongkong, Tibet och gentemot Taiwan.

Till det ska aktiviteter i andra kanaler läggas till för att förstå helhetsbilden.

Ambassadören Gui Congyou har i intervjuer haft samma uppläxande budskap. För SVT förklarade ambassadören att tidningen Expressen kunde glömma visum till Kina om man inte ändrade sin rapportering:

2 Kinas ambassad, 2017, "Biography of Ambassador GUI Congyou"

3 Emanuelsson, E., Malm, S., 2020, "Kinesiska UD: Fel av svensk minister att närvara", Expressen, den 18 november.

1 Patrick, A. O., Stoakes, E., 2019, "China's influence on campus chills free speech in Australia and New Zealand", Washington Post, den 9 augusti.

”Vi välkomnar svenska journalister att besöka Kina för att bevaka landet objektivt, men de måste överge sina fördomar och sin på förhand uppgjorda agenda och förändra det felaktiga sättet att rapportera om Kina.”⁴

I samma intervju attackerades Expressens kulturchef Karin Olsson för att hon ”förlorat sin rationalitet”. Det är alltså i samma stil i intervjuattackerna som de uttalanden som gjorts under rubriken Spokesperson’s Remarks.

Dessutom har ambassaden skickat brev med kritik, som när Kristdemokraternas partiledare Ebba Busch i ett riksdagsanförande använde sig av begreppet ”Wuhanviruset” om coronapandemin. I brevet skrev ambassaden att man motsätter sig ordet Wuhanviruset och uttalade en ”förhoppning” om att KD-ledaren i fortsättningen ”uttrycker sig på ett mindre diskriminerande vis”⁵

Ett annat exempel skedde efter att journalisten Ola Wong höll sitt sommarprat i SR P1. Sommarpratet citerades av Sörmlands Nyheters ledarsida vilket ledde till att kinesiska ambassaden skickade ett mejl till flera chefer på SN, med Ola Wong i kopia, där Wong kallades för ”anti-Kinaexpert”. Hur många sådana här brev som kinesiska ambassaden skickat är okänt, men troligen ett betydande antal.

Den här studien har inte kartlagt omfattningen av ambassadens övriga utåtriktade verksamhet, utöver ”spokesperson’s remarks”. Däremot är det viktigt att förstå att det inte är den enda kanalen för ambassadens kommunikativa

påverkan i offentligheten, även om de övriga kanalerna bär ett mycket liknande budskap.

Allmänt om ”Spokesperson’s Remarks”

Ambassaden har postat 67 olika yttranden sedan juni 2018. De fördelar sig på 21 stycken under 2018, 30 under 2019 och hittills i år (fram till andra hälften av augusti 2020) 16. Det motsvarar ca 2,4 yttranden per månad.

”Genomgången av yttrandena visar tydligt vad som är känsligt för Kina. Det handlar framför allt om mänskliga rättigheter, särskilt i kombination med vad den kinesiska regimen företar sig i Xinjiangprovinsen, Hongkong, Tibet och gentemot Taiwan.”

En typisk uppbyggnad består först av en reaktion, som ibland också kan innehålla ett förlöjligande, sedan ett förstärkt förlöjligande, och avslutningsvis en uppfordrande begäran att relationerna med Kina ska bli bättre. Här kan uttalandet *”Chinese Embassy Spokesperson: The ignorance and insanity of Kurdo Baksi shocked us again”* från 9 september 2019 användas som illustration.

Först reaktionen, som innehåller element av förlöjligande i slutet genom att referera till Baksis ”insanity”:

”Recently, Kurdo Baksi made ridiculous remarks on Swedish media regarding the Gui Minhai case and the situation in Hong Kong. He distorted facts and clamored for “amnesty for Gui Minhai” and “moving Swedish Embassy from Beijing to Hong Kong”. We are once again shocked by his ignorance and insanity, and strongly condemn his extreme and unscrupulous anti-China behaviors.”

En bit längre ned kommer förstärkningen av förlöjligandet:

”What Baksi said and did not only fully exposed that he is extremely against China and supports “Hong Kong independence”, but also shows that he has no common sense of international law, and he does not understand

4 Holm, G., 2020, ”Kinas ambassadör till angrepp mot Expressen”, Expressen, den 18 januari.

5 Rogvall, F., 2020, ”Kinas protest mot Busch - efter uttalandet i riksdagen”, Expressen, den 27 maj.

and is not worthy of discussing democracy or rule of law at all. We urge Baksi to immediately stop. We urge him not to live in a world of fantasy and self-delusion, and never underestimate the ability of Swedish people to discern right and wrong.”

Till sist så avslutas det med en uppfordrande förhoppning om att svenska medier inte ska låta Baksi få höras i debatten och istället fokusera på mer ”konstruktiva” angelägenheter för Kina-Sverigerelationen:

”It is hoped that relevant Swedish media will not provide platforms for his inferior acting, and that the Swedish public will reject his ridiculous claims and add more positive energy to China-Sweden relations.”

Stundtals blir intrycket att angreppen följer ett identiskt mönster. Ambassadens uttalanden är snarlika i sin utformning, då de endast tycks byta ut personen och ämnet det handlar om och hur hen ska förlöjligas.

Ämnen

Det är framför allt mänskliga rättigheter som triggar ambassadens motattacker. Mänskliga rättigheter är en av orsakerna bakom 41 av 67 inlägg, med högst frekvens under 2019.

Det finns flera ingångar i ämnet. Dels försvarar Kina sina kränkningar av Gui Minhais rättigheter och dels tillkommer uppmärksammandet av kinesiskt förtryck i Xinjiang (elva omnämnan), Tibet (tre omnämnan) och Hong Kong (sex omnämnan). De här tre territorierna förenas i att de är känsliga för Kina eftersom kritik mot styret undergräver regimens narrativ om kinesisk ”stabilitet” och ”territoriell integritet”.

På samma sätt är statusen för Taiwan (med sex omnämnan) en fråga som återkommer löpande under granskningen. Hong Kong blir en fråga först efter att demokratidemonstrationerna inleddes medan Tibet knappt har

uppmärksammats i svenska medier efter 2018 och därför inte nämnts i ambassadens yttranden.

Ett annat ämne som triggar respons från ambassaden är krav på svenskt agerande gentemot Folkrepubliken och att landet skulle utgöra ett säkerhetshot för Sverige och EU/Västvärlden. Sådana reaktioner återkommer tio gånger. Till det kan läggas den närliggande kategorien att Kina i fem fall reagerar på konkreta frågor kring kinesisk påverkan på Sverige.

Under 2020 har coronapandemin blivit besvärande för det kinesiska Kommunistpartiet. Omfattande informationsarbete har gjorts för att förflytta uppmärksamheten bort från det kinesiska misslyckandet i början av pandemin.⁶ Det syns också i den här statistiken, då viruset varit ämnet för fem uttalanden.⁷

Övriga ämnen har fått tre eller färre omnämnan. Här finns rasism, organhandel, den nya sidenvägen ”Belt & Road”, påstått svenskt polisvåld och visumfrågor.

Personer & organisationer

Gui Minhai

Den av Kina kidnappade och fängslade svenske medborgaren Gui Minhai är den överlägset mest attackerade personen. Nitton gånger har den kinesiska ambassaden namngett bokförläggaren. Fallet Gui Minhai är också det mest känsliga konsulära ärendet mellan Kina och Sverige då Kina vägrar erkänna Gui Minhais svenska medborgarskap. Kina kidnappade Gui Minhai från Thailand och förde honom till Kina, där han ställts inför rätta och dömts.

6 Se Frivärlds tidigare rapporter i år; ”Informationspandemi - Desinformation med flera syften” och ”Coronahjälp med flera syften”.

7 Det bör nämnas att rapportförfattaren själv finns omnämnd i samband med Kinas coronahantering, tillsammans med Frivärlds ordförande Gunnar Hökmark.

Gui Minhai fick svenskt medborgarskap 1996 då han blivit flykting efter massakern på Himmelska fridens torg. Hans egentliga brott är att han som bokförläggare i Hongkong gett ut böcker som varit besvärande för det kinesiska Kommunistpartiets ledarskap. Under 2015 kom fem personer som på olika sätt var involverade i bokhandeln "Causeway Bay Books", där Gui Minhai var delägare, att försvinna och dyka upp i kinesiskt förvar. Kinesiska myndigheter använde en äldre trafikincident som ursäkt för att fängsla Gui Minhai. Det har följts upp med en fängselsedom på tio år då regimen påstår att förläggaren ska ha lämnat över underrättelseuppgifter till främmande makt.⁸ Det egentliga syftet är att tysta en kritiker till regimen.

Gui Minhai var också föremål för den första postningen 2018 då ambassaden slog fast att "Gui Minhai is a criminal who has committed serious crimes in China". Ambassaden uttryckte då vidare att "the Swedish side will respect the spirit of the rule of law and China's judicial sovereignty."⁹

Typiska formuleringar från Kina är att regimen "China has been handling this case in accordance with Chinese law and safeguarding Gui Minhai's legitimate rights according to law."¹⁰

Människorättskämpar, medier och fristående organisationer

De som svartmålas näst mest av Kinas ambassad har fått fem omnämmande vardera. Det är människorättskampen och flyktingen Sayragul Sayutbay. Som kazak från Xinjiang har doktor Sayutbay vittnat om kinesiskt förtryck och omskolningsläger av minoriteter i provinsen. Sayutbay tvingades fly från Kina och har fått uppehållstillstånd i Sverige.

8 Kuo, L., 2020, "Hong Kong bookseller Gui Minhai jailed for 10 years in China", The Guardian, den 25 februari.

9 Kinas ambassad, 2018, "Chinese Embassy Spokesperson's Remarks on the Case of Gui Minhai", den 8 juni.

10 Kinas ambassad, 2018, "Chinese Embassy Spokesperson's Remarks on the Case of Gui Minhai", den 14 augusti.

"Den av Kina kidnappade och fängslade svenske medborgaren Gui Minhai är den överlägset mest attackerade personen."

Under 2020 tilldelades hon *The International Women of Courage Award* från amerikanska utrikesdepartementet.

Författaren och debattören Kurdo Baksi har också fått fem omnämmanden. Han attackerades för sitt rakryggade och engagerade försvar av Gui Minhai. Attackerna på Baksi är alltså direkt länkade till fallet Gui Minhai.

Angela Gui, Gui Minhais dotter, och Frivärlds ordförande Gunnar Hökmark, tidigare moderat Europaparlamentariker, har tre omnämmande vardera. Övriga personer har två omnämmanden eller färre.

När det gäller organisationer så är det ett par svenska medieföretag som toppar listan. SvD och SVT har åtta omnämmanden vardera, varav hälften av SVT:s omnämmanden handlar om satirprogrammet Svenska Nyheter som sänt en satirisk "informationsfilm" efter en medialt uppmärksam incident, då tre kinesiska turister avvisades från ett hotell i Stockholm.

Expressen, Svenska Pen och tankesmedjan Frivärld är omnämnda tre gånger vardera. Det kan noteras att Frivärld har fått tre personer namngivna: ordförande Gunnar Hökmark, tidigare projektledaren Viktor Lundqvist samt författaren till denna rapport.

Bland de som nämnts en gång kan särskilt kulturminister Amanda Lind (MP), utrikesminister Ann Linde (S), moderatledaren Ulf Kristersson, riksdagsledamoten Håkan Svenneling (V) samt Kinaforskarna Björn Jerdén och Jerker Hellström noteras.

Slutsatser och reflektion

Den här sammanställningen visar att det är framför allt är svensk kritik mot mänskliga rättigheter i Kina som triggar den kinesiska ambassadens offentliga angrepp. Fallet Gui Minhai intar i sammanhanget en särställning. Kritik mot vad den kinesiska regimen företar sig i Xinjiangprovinsen, Hong Kong i Tibet och gentemot Taiwan är andra triggefaktorer bakom ambassadens uttalanden.

Ambassadens agerande bör betraktas framför allt ur ett kinesiskt perspektiv och att det är en form av påverkan som är en del av en större helhet där många andra sätt kan kombineras med ambassadens uttalanden.

Kombinationen av ekonomiskt beroende och risken att ständigt bli attackerad leder till ökad risk för själv censur och anpassning. En särskilt utsatt grupp är exilkineser i Sverige som har släkt kvar i Folkrepubliken och individer vars ekonomi är beroende av affärsutbyten och visum till Kina. De offentliga attackerna får större effekt om de kombineras med andra verktyg, som ekonomiskt inflytande och hot om konsekvenser för svenska medborgare, företag och andra svenska intressen.

Kinas attacker leder till att debattörer riskerar att tystna och att andra inte vågar ta till orda. På så sätt påverkas svensk debatt och opinionsbildning i riktning mot själv censur. Ett illustrativt exempel på hur Kina använder olika påverkansmetoder inträffade under sensommaren 2020. Då kom uppgifter om att artisten Zara Larssons låtar på Apple Music inte längre fanns i Kina, detta efter att Larsson sagt att Kina "är ingen snäll stat".¹¹

Det kinesiska agerandet i Sverige är inte isolerat. Det som skulle kunna avfärdas som omdömeslöshet från en enskild ambassadör är i själva verket del av en utarbetad global strategi. Vi ser liknande maktspråkbruk på andra ställen i världen. Skådespelaren Richard Gere¹² får inte vissa roller för

att Kina, som är en viktig filmmarknad, säger nej på grund av Geres engagemang för Tibet och i vårt närområde drabbades Norge med strypt handel efter att dissidenten Liu Xiabo fick Nobels fredspris 2010, för att nämna ett par exempel.

Slutligen bör det framhållas att Kinas arbete är långsiktigt på ett helt annat sätt än politisk debatt i västerländska samhällen. Effekten av ambassadör Gui Congyous agerande har på kort sikt varit kontraproduktiv för Folkrepubliken Kina. Den svenska medvetenheten om den utmaning mot demokrati, mänskliga rättigheter och ytterst svensk säkerhet som Kina utgör har vuxit kraftigt sedan 2018. När vi i Sverige analyserar ambassadens beteende behöver vi dock titta bortom de kortsiktiga effekterna. Annars riskerar vi att underskatta Kommunistpartiets agerande och det hot det utgör mot vårt öppna samhälle.

2000-talets stora ideologiska kamp står om värderingar som yttrandefrihet och demokrati. I slutändan handlar det om huruvida världen ska domineras av auktoritära styren, som det kinesiska, eller av den liberala västerländska demokratin idéer.

Om studien

Analysen är kvantitativ. Uttalandena har kodats med år, vilka som omnämns och vad det är Kina har reagerat på. Det kan finnas mer än en part som är utpekad, liksom att Kinas reaktion kan bero på flera saker.

Vissa orsaker kan sägas ligga nära varandra. Bland annat skiljer den här studien på å ena sidan "Uppmaning till aktion mot Kina och Kina utgör ett hot Sverige/EU/Väst" och å andra sidan "Påverkan mot Sverige via val, medier, m.m."

Den förstnämnda innehåller en mer allmän hotbild och ofta tillsammans med att den person som omnämns av ambassaden vill se motåtgärder. Den sistnämnda är mer en reaktion på specifika uppgifter som Kina går till motangrepp på.

När det gäller omnämnande så kan det bli flera kodningar för ett namn beroende på organisationstillhörighet, som när Jesper Rönndahl på SVT-programmet Svenska Nyheter attackerades så kodas det på Rönndahl, Svenska Nyheter och SVT.

Ibland har ambassadens angrepp varit svepande, som "medier" eller "framträdande personer" utan namns omnämnande. Detta icke omnämnande har inte kodats, även om man skulle kunna sluta sig till vad som avses.

Dubbletter, när ambassaden skriver på svenska och engelska har rensats bort.

¹¹ Yussuf, M., 2020, "Zara Larssons musik raderad från kinesiska Apple music", Dagens Nyheter, den 11 augusti.

¹² Oppenheim, M., 2017, "Richard Gere says he's been dropped from big Hollywood movies because China doesn't like him", The Independent, den 20 april.

Appendix 1: Omnämnda personer i kinesiska ambassadens "Spokesperson's remarks", 2018-2020.

Namn	2018	2019	2020	Totalt
Gui Minhai	5	11	3	19
SvD	3	3	2	8
SVT	3	4	1	8
Sayragul Sauytbay	0	4	1	5
Kurdo Baksi	1	3	1	5
Svenska nyheter, SVT	3	0	1	4
Expressen	1	2	0	3
Svenska Pen	1	2	0	3
Gunnar Hökmark	0	1	2	3
Frivärld	0	0	3	3
Angela Gui	1	1	1	3
Jojje Olsson	1	1	0	2
DN	2	0	0	2
Tidningsutgivarna	1	1	0	2
UNT	1	1	0	2
Taipei Mission in Sweden	0	2	0	2
SÄPO	0	2	0	2
Magnus Fiskesjö	0	2	0	2
FOI	0	1	1	2
Dagens Industri	0	1	1	2
Regeringen	1	1	0	2
Reportrar utan gränser	0	1	0	1
8 sidor	1	0	0	1
Dagens Nyheter	1	0	0	1
Dagens Samhälle	1	0	0	1
TT	1	0	0	1
Falun Gong	1	0	0	1
Norrköpings Tidningar	1	0	0	1
Fredrik Fällman	1	0	0	1
Göteborgs universitet	1	0	0	1

Namn	2018	2019	2020	Totalt
Bokmässan	1	0	0	1
Författarförbundet	1	0	0	1
Dalai Lama	1	0	0	1
Polisen	1	0	0	1
Jesper Rönndahl	1	0	0	1
Thomas Hall	1	0	0	1
Justitiekanslern	1	0	0	1
Håkan Svenneling	1	0	0	1
NWT	1	0	0	1
Lars Ströman	0	1	0	1
NA	0	1	0	1
Björn Jerdén	0	1	0	1
NSD	0	1	0	1
Qiao Jianjun	0	1	0	1
Högsta Domstolen	0	1	0	1
Aftonbladet	0	1	0	1
Sveriges Radio	0	1	0	1
Annie Reutersköld	0	1	0	1
Jerker Hellström	0	1	0	1
Amanda Lind	0	1	0	1
Ulf Kristersson	0	0	1	1
Moderaterna	0	0	1	1
KDU	0	0	1	1
Kristoffer Applequist	0	0	1	1
Patrik Oksanen	0	0	1	1
Johan Lagerkvist	0	0	1	1
Johan Nylander	0	0	1	1
Viktor Lundqvist	0	0	1	1
Kenneth Howery	0	0	1	1
Ann Linde	0	0	1	1

Appendix 2: Omnämnda ämnen i kinesiska ambassadens "Spokes-person's remarks", 2018-2020.

Ämnen	2018	2019	2020	Totalt
Mänskliga rättigheter	11	22	8	41
Uighurer/Xinjiang	3	7	1	11
Uppmaning till aktion mot Kina/Kina utgör ett hot Sverige/EU/Väst	2	5	3	10
Taiwan	3	2	1	6
Hong Kong	0	3	3	6
Corona	0	0	5	5
Påverkan mot Sverige (via val, medier etc.)	1	2	2	5
Tibet	3	0	0	3
Rasism	3	0	0	3
Organhandel	2	0	0	2
Belt & Road	1	0	0	1
Svenskt polisvåld	1	0	0	1
Visumfrågor	0	1	0	1

